

Karpaty łączą - mechanizm konsultacji i współpracy dla wdrażania Konwencji Karpackiej

**Kodeks dobrej praktyki kształtowania przestrzeni w Karpatach jako
przykład wdrażania Konwencji Karpackiej w Polsce.**

Monika Rusztecka, Centrum UNEP/GRID-Warszawa

e-mail: monika@gridw.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ SZWAJCARIĘ W RAMACH SZWAJCARSKIEGO
PROGRAMU WSPÓŁPRACY Z NOWYMI KRAJAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

Lider projektu

Partnerzy

Planowanie przestrzenne w Ramowej Konwencji o ochronie i zrównoważonym użytkowaniu Karpat

Artykuł 5 Planowanie przestrzenne

1. Strony będą **prowadzić politykę planowania przestrzennego** mającą na celu ochronę i zrównoważony rozwój Karpat, uwzględniającą **szczególne uwarunkowania** ekologiczne i społeczno-gospodarcze występujące **w Karpatach** i ich ekosystemach górskich oraz zapewniającą **korzyści dla lokalnych mieszkańców**.

Kodeks dobrej praktyki kształtowania przestrzeni w Karpatach

Kodeks jest zbiorem zasad jak planowanie przestrzenne
powinno wspierać kształtowanie i zachowanie wartości
krajobrazowych i kulturowych Karpat

Kodeks opracowała Krajowa grupa robocza ds. planowania przestrzennego

- Ustanowiona w lipcu 2014 w ramach projektu Karpaty Łączą;
- Partycypacyjna formuła prac;
- Interdyscyplinarne podejście do problemów planowania przestrzennego w Karpatach w PL.

Główne cele działań grupy roboczej

- Określenie stanu zagospodarowania przestrzennego w polskich Karpatach
 - Identyfikacja głównych problemów i wyzwań w procesie planistycznym na poziomie gmin, przede wszystkim w odniesieniu do zapisów Art. 5 KK.
 - Określenie zagrożeń wynikających z „patologii” w planowaniu przestrzennym w Karpatach.
- Upowszechnienie idei Kodeksu wśród interesariuszy

Preambuła

Tradycja regionu, a zwłaszcza otwarta przestrzeń, to wielka wartość Karpat. Może być źródłem rozwoju tych ziem i dobrobytu ich mieszkańców. Podstawą do osiągnięcia tych celów jest właściwe kształtowanie przestrzeni, którego prawnym narzędziem jest planowanie przestrzenne.

Ochronę karpaccich wartości wspierają zapisy Konwencji Karpackiej.

Struktura Kodeksu..

Wprowadzenie

Część I. Zasady ogólne

Część II. Samorząd terytorialny

Część III. Planiści, urbaniści i architekci – projektanci

Część IV. Zasady obowiązujące organizacje pozarządowe

Część V. Zasady obowiązujące mieszkańców oraz inwestorów

Załączniki

... z Kodeksu

Gmina w postępowaniu planistycznym powinna:

- dbać o dostosowanie sposobu zagospodarowania terenu do uwarunkowań przyrodniczych,
- biorąc pod uwagę negatywne skutki ekonomiczne, ograniczać powiększanie terenów przeznaczonych pod zabudowę,
- dbać o zachowanie łączności ekologicznej, przywracanie i prawidłowe funkcjonowanie **korytarzy ekologicznych**,

Projektanci powinni:

- określać formy zagospodarowania przestrzennego, które nie niszczą **wartości przyrodniczych, kulturowych** i krajobrazowych.

Studium przypadku w gminie Ochotnica Dolna - cel

Opracowanie rekomendacji dotyczących kształtowania przestrzeni wypasowych;

- Założenia merytoryczne:
 - Obszar gminy ma potencjał dla gospodarki pasterskiej;
 - Gospodarka pasterska sprzyja ochronie różnorodności biologicznej i krajobrazowej obszarów górskich;
- Gospodarka pasterska się opłaca – model biznesowy

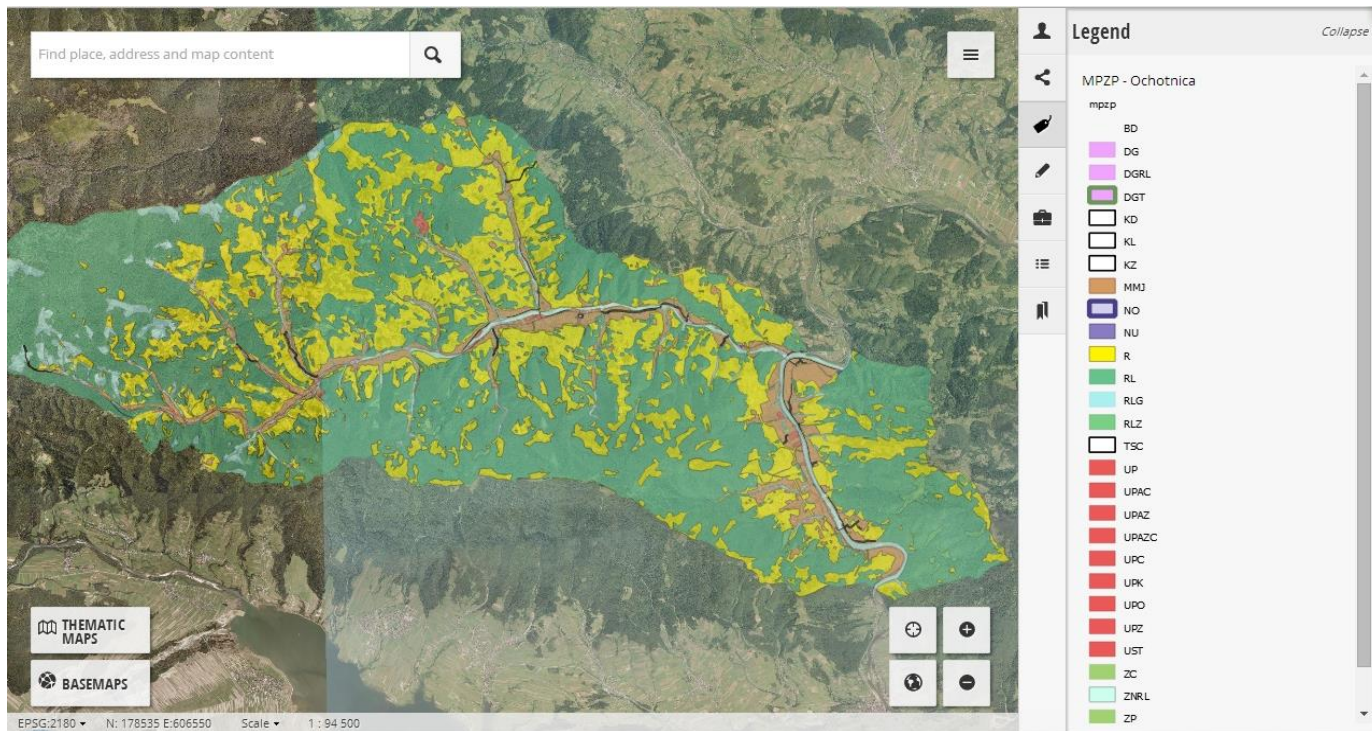
Mamy porzucaną nieużytkowaną ziemię, która mogłaby być przeznaczona pod pasterstwo.

Teraz planowanie przestrzenne tak funkcjonuje, że zabudowywane są tereny, których później nie da się już odzyskać. W planowaniu przestrzennym funkcjonuje zabudowa zagrodowa. Nic nie chroni tych terenów przed zabudową zagrodową i rozproszoną

Musimy pokazywać samorządom, że na tożsamości możemy zarobić. Dbać o zachowanie spójności lokalnego stylu i jego trwałości. Lobbowanie w instytucjach na rzecz zmiany prawa. U ludzi musi się to przekładać na ekonomię.

W górach mamy do czynienia z bardzo dużą presją osadniczą ludzi z zewnątrz. Ludzie miejscowi szukają miejsca w obrębie wsi, a nie na przysiółku

Studium przypadku w gminie Ochothnica Dolna

Założenie

Na terenach gmin predysponowanych do gospodarki pasterskiej dążymy do wyznaczenia tzw. **przestrzeni ekosystemowych**, które integrują w sobie czynniki rozwoju pasterstwa w aspekcie:

- Rolniczego użytkowania terenu – produkcja serów, mięsa,
- Dziedzictwa kulturowego – krajobraz kulturowy hali,
- Ochrony przyrody – naturalne „koszenie” łąk i pastwisk,
- Turystyki – bacówka, agroturystyka, turystyka poznawcza.

Diagnoza stanu - pasterstwo

1. W gminie jest prowadzony i rozwija się kulturowy wypas owiec (ok. 600 owiec na halach Jamne, Jaszcze, Magurki);
2. Gmina została oceniona jako obszar o wysokim potencjale pasterskim (baza potencjału pasterskiego projektu Karpaty Łączą);
3. W gminie jest lokalny lider
4. Jest wsparcie edukacyjne dla osób zainteresowanych wypasem (szkolenia pasterskie w ramach projektu Karpaty Łączą);

Diagnoza stanu – zapisy mpzp

1. Gmina Ochotnica ma uchwalony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego – jest to stary plan z dużą liczbą zmian, wprowadzanych osobnymi uchwałami; studium jest w trakcie aktualizacji;
2. Gmina jest poddawana presji zabudowy (świadczą o tym zmiany punktowe w planie);
3. Dominuje typ zabudowy jednorodzinnej i pensjonatowej (klasa MMJ);
4. W planie są „wyznaczone” obszary ekologicznego systemu terenów otwartych.

Przeznaczenie terenu w Ochothnicy

I GRANICE	
GMINY	
JEDNOSTEK STRUKTURALNYCH /WSI/	
TERENÓW O RÓŻNYM SPOSOBIE UŻYTKOWANIA	
II STREFY	
GRANICA GORCZAŃSKIEGO PARKU NARODOWEGO	
GRANICA OTULINY GORCZAŃSKIEGO PARKU NARODOWEGO	
GRANICA POPRADZKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO	
GRANICA OTULINY POPRADZKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO	
GRANICA CHRONIONEGO KRAJOBRAZU – OBSZAR GORCE	
GRANICA REZERWATU PRZYRODY – 1) KŁODNE NAD DUNAJCEM - 2) PUSTA WIELKA	
GRANICA PROJEKTOWANEGO ZESPOŁU PRZYRODNICZO – KRAJOBRAZOWEGO „KŁODNE NAD DUNAJCEM”	
GRANICA TERENU PROPONOWANEGO DO WŁĄCZENIA DO SIECI NATURA 2000- I - OBSZAR GORCE II – OBSZAR POPRADZKI PARK KRAJOBRAZOWY	
POMNIKI PRZYRODY	
OBIEKTY, ZESPOŁY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW WRAZ ZE STREFĄ OCHRONY WIDOKOWEJ	
OBIEKTY, ZESPOŁY ZNAJDUJĄCE SIĘ W EWIDENCJI ZABYTKÓW	
III TERENY MIESZKANIOWO- USŁUGOWE, W TYM	
MMJ ZABUDOWA MIESZKANIOWA O NISKIEJ INTENSYWNOSCI /JEDNORODZINNA, ZAGRODOWA I PENSJONATOWA/	
UP Wydzielone tereny usług publicznych, w tym usługi	
UPa ADMINISTRACJI	
UPo OŚWIATY I WYCHOWANIA	

UPz	ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ
UPk	KULTURY I SZTUKI
UPc	KOMERCYJNYCH
UST	SPORTU, TURYSTYKI I REKREACJI

IV TERENY URZĄDZEŃ STREFY PRODUKCYJNEJ

DG	DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA TYPU PRODUKCYJNO –USŁUGOWEGO
DGT	DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA TYPU PRODUKCYJNO –USŁUGOWEGO ORAZ DZIAŁALNOŚĆ TURYSTYCZNA
DGRL	URZĄDZENIA PRODUKCYJNO – USŁUGOWE ROLNICTWA I LEŚNICTWA

V TERENY I URZĄDZENIA TECHNICZNEJ OBSŁUGI GMINY

	TERENY NARCIARSTWA REKREACYJNEGO WRAZ Z INFRASTRUKTURĄ
	TERENY NARCIARSTWA KWAŁIFIKOWANEGO WRAZ Z INFRASTRUKTURĄ
WZ	UJĘCIA WODY Z UJĘĆ LOKALNYCH
NO	OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW
NU	MIEJSCE SEGREGACJI ODPADÓW
KZ	DROGI WOJEWÓDZKIE
	ZABEZPIECZENIA PRZECIWPOWODZIOWE
KL	DROGI POWIATOWE
KD	DROGI GMINNE
	CIĄGI PIESZE I SZLAKI TURYSTYCZNE
	PUNKTY WIDOKOWE
TS	URZĄDZENIA OBSŁUGI TRANSPORTU SAMOCHODOWEGO

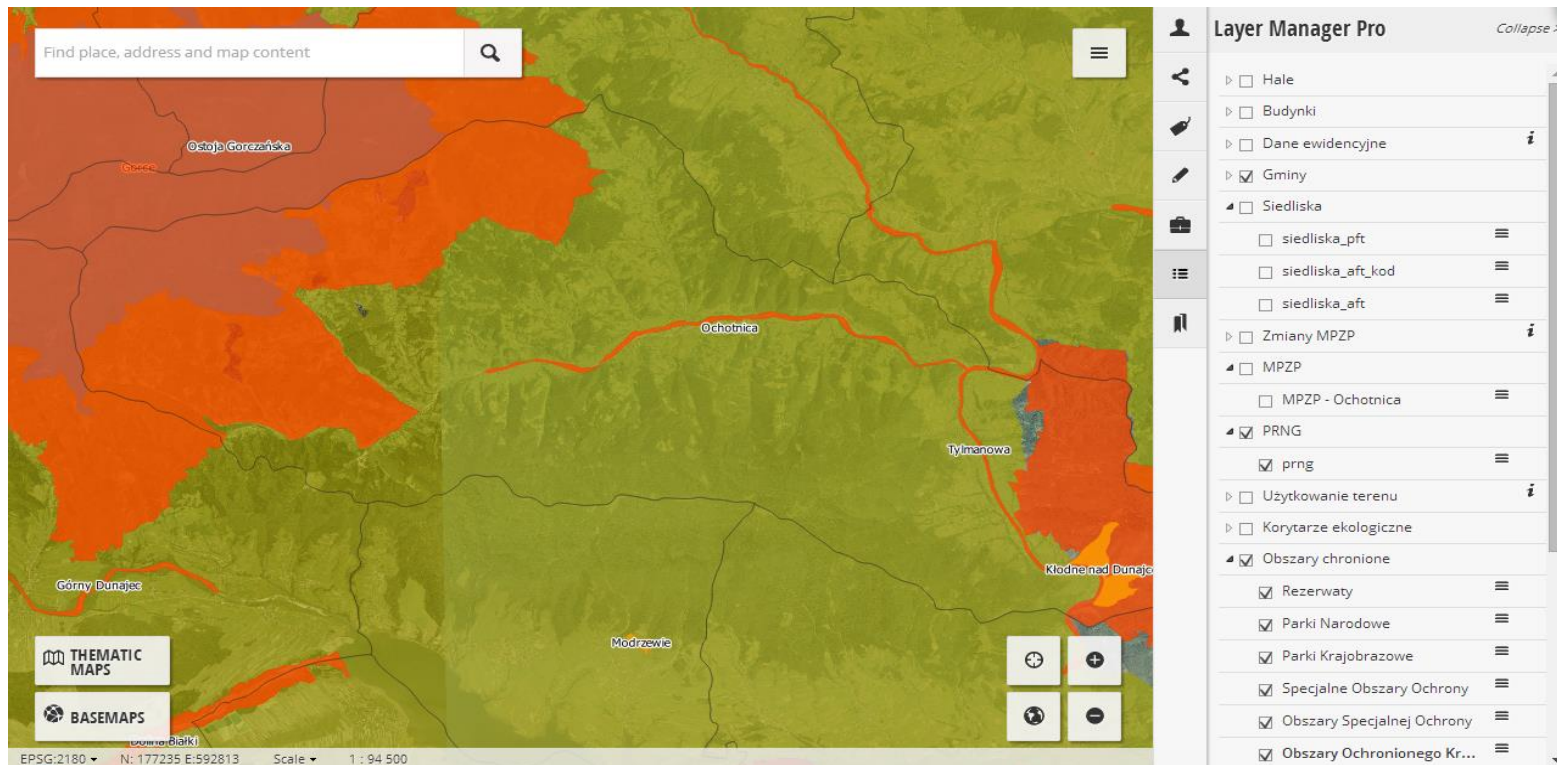
TSc	PARKINGI CALOROCZNE
EG	STACJA GAZOWA WRAZ ZE STREFĄ OGRANICZONEGO UŻYTKOWANIA LINIA WYSOKIEGO NAPIĘCIA WRAZ ZE STREFĄ OGRANICZONEGO UŻYTKOWANIA

VI OBSZARY EKOLOGICZNEGO SYSTEMU TERENÓW OTWARTYCH	
ZC	CMENTARZE WRAZ ZE STREFĄ OCHRONY SANITARNEJ 50 M I 150 M
ZP	TERENY ZIELENI PARKOWEJ
RL	TERENY LEŚNE
RLz	TERENY WSKAZANE DO ZALESIENIA
RLG	TERENY LĘGÓW I ŁĄK GÓRSKICH Z ZALESIENIAMI
R	OBSZARY UPRAW POŁOWYCH I ZIELENI ŚRÓDPOLEJ, ŁĄK I PASTWISK
ZNRL	OBUDOWA BIOLOGICZNA RZEK I POTOKÓW
	TERENY ZALEWANE WODAMI POWODZIOWYMI
	TERENY POTENCJALNYCH OSUWISK /W OBRĘBIE STOKÓW/

ARPIT	GMINA OCHOHNICA DOŁNA MIEJSOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
-------	---

Diagnoza stanu – zasoby przyrodnicze

1. Na terenie gminy występują obszary cenne przyrodniczo
 - Gorczański Park Narodowy
 - Popradzki Park Krajobrazowy (otulina)
 - Obszar Natura 2000 (Ostoja Gorczańska)
 - Rezerваты przyrody
 - OChK
2. Siedliska przyrodnicze: murawy bliźniczkowe, łąki konietlicowe

Diagnoza stanu – zasoby kulturowe

1. Szlak wołoski – silna tożsamość
2. Stare mapy – rozmieszczenie hal w przeszłości
3. Lokalna wiedza – silna społeczność

Baza potencjału pasterskiego

1. Opracowana w ramach projektu Karpaty Łączą;
2. Opisuje zasoby infrastruktury pasterskiej
 - Liczba i powierzchnia polan,
 - Informacja o wypasie,
 - liczba bacówek, koszorów, żłobów,
3. Sięga do przeszłości – opisuje historyczne miejsca wypasu

**Na początku XX w. Gorce były drugim pod względem wielkości po Tatrach ośrodkiem pasterstwa w polskich Karpatach. Gdy w innych częściach Beskidów Zachodnich pasterstwo zanikło, tutaj jego tradycje były bardzo żywe. W latach 1921-25 działało prawie 50 bacówek*

Potencjał wypasu w Gorcach - głównie w Ochotnicy

Szacuje się możliwość wypasu owiec i bydła w Gorcach na ok. 600 hektarach pastwisk górskich, co przy obsadzie 5 szt. owiec na 1 hektar daje szansę hodowli 3000 szt.

Dla przypomnienia: obecnie wypasane jest zaledwie 600 sztuk

Przestrzenie wypasowe

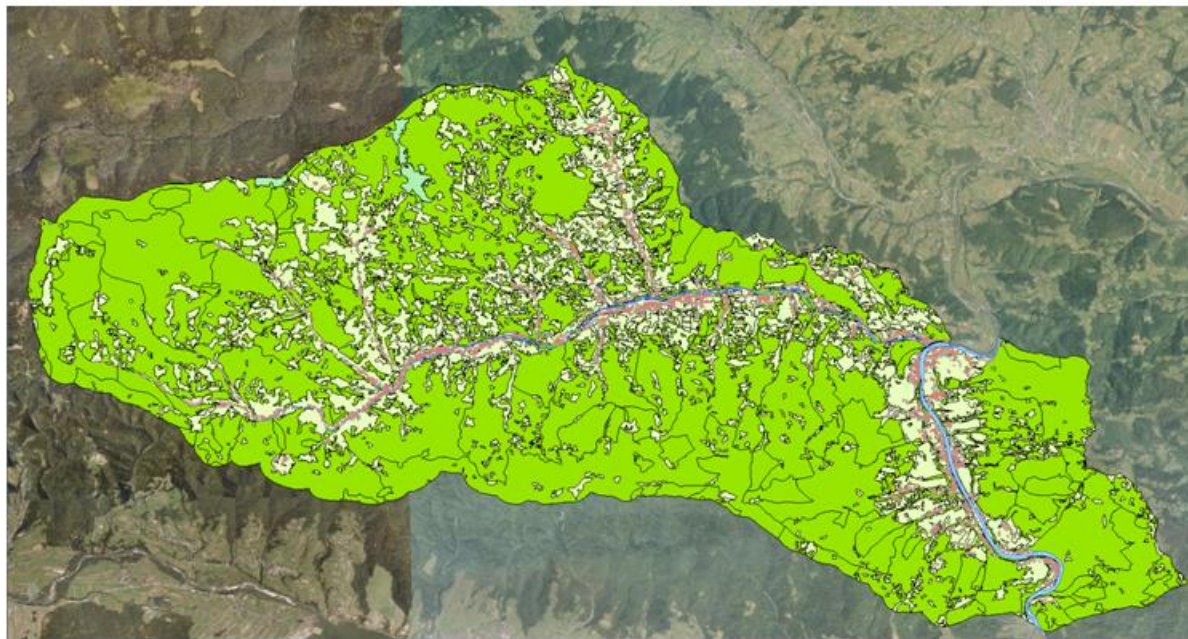
Tereny w gminach predysponowanych do gospodarki pasterskiej - dążymy do wyznaczenia obszarów, które integrują w sobie czynniki rozwoju pasterstwa w aspekcie:

- Rolniczego użytkowania terenu – produkcja serów, mięsa,
- Dziedzictwa kulturowego – krajobraz kulturowy hali,
- Ochrony przyrody – naturalne „koszenie” łąk i pastwisk,
- Turystyki – bacówka, agroturystyka, turystyka poznawcza.

Na podstawie jakich danych można je wyznaczyć?

BDOT w Ochothnicy

1) wybór obszarów które obecnie są pokryte roślinnością trawiastą (BDOT10k – pokrycie terenu)

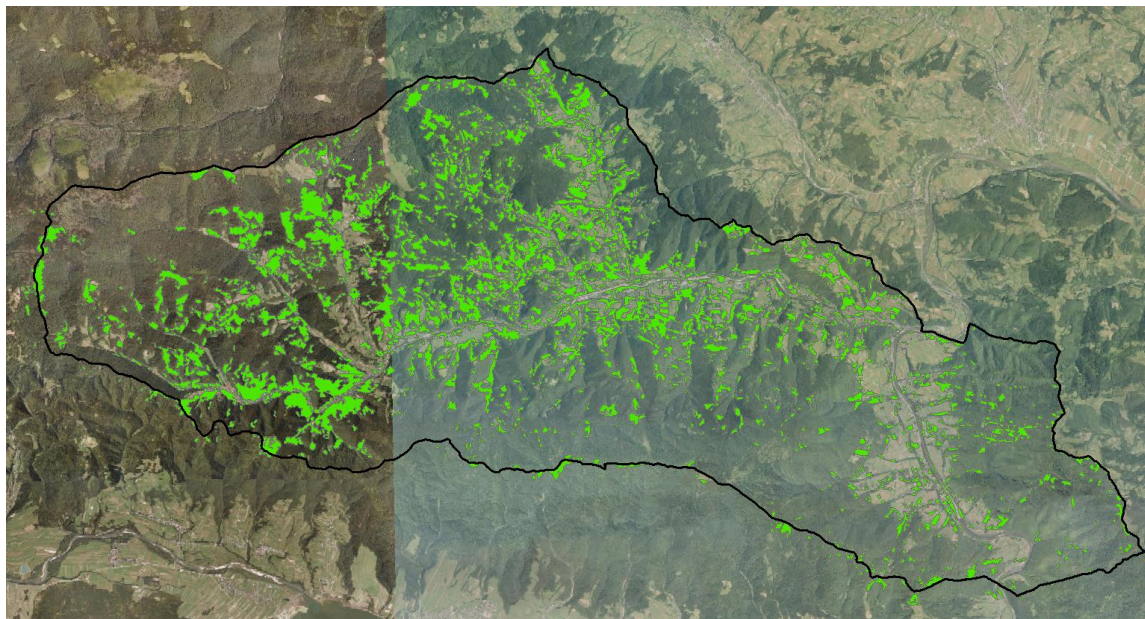

Wybór z BDOT terenów pokrytych roślinnością trawiastą

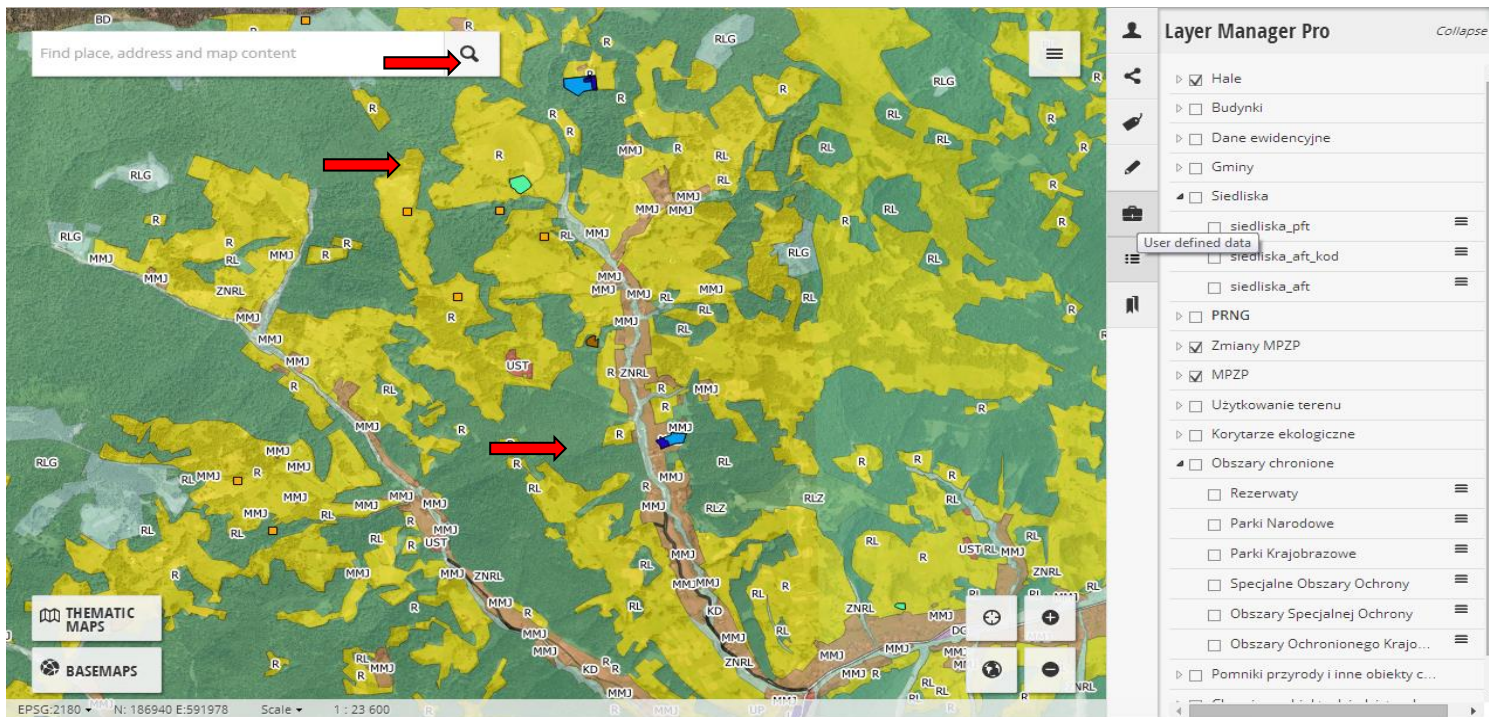
Definicja klasy:

Grunty pokryte zwartą wieloletnią roślinnością złożoną z licznych gatunków wieloletnich traw, roślin motylkowych i ziół, użytkowane jako łąki kośne lub do okresowego wypasu, dla obszarów górskich hale i połoniny, a na terenach miejskich trawniki.

Obszary odpowiadające klasie Rt: roślinność trawiasta

MPZP *Ochotnica*

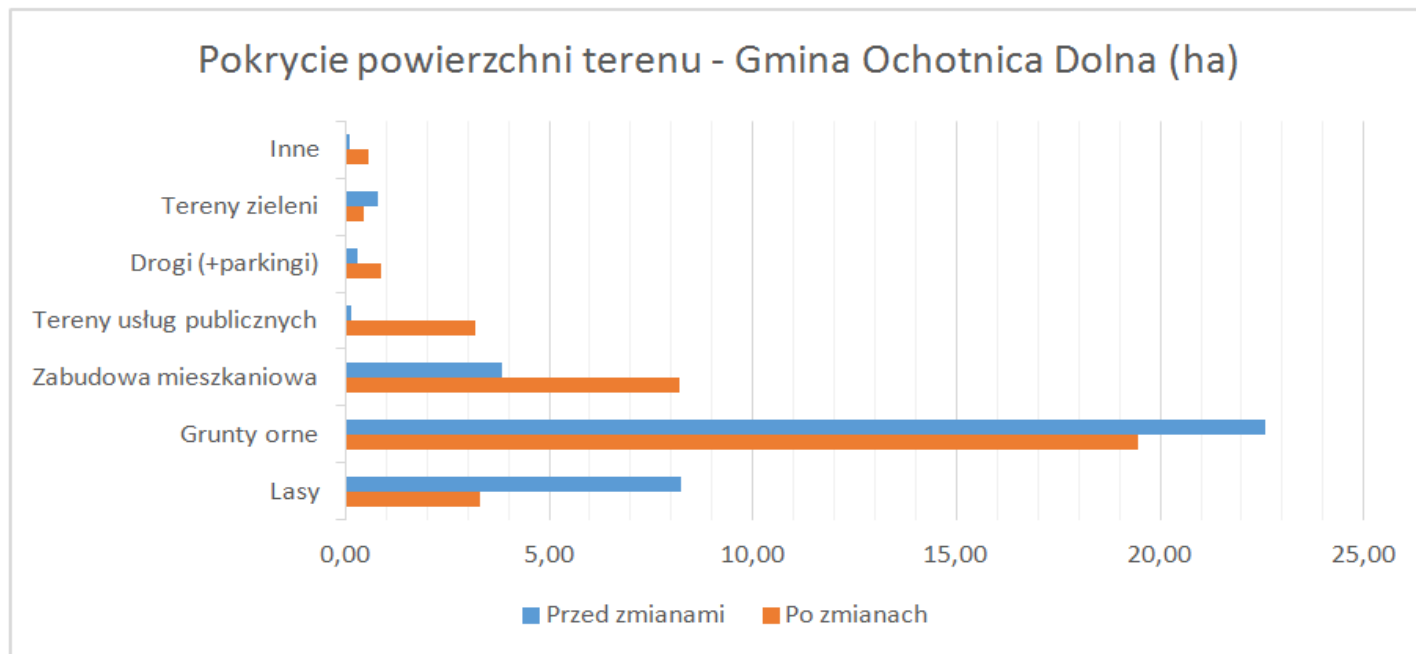

Analiza MPZP

zmiany użytkowania

Analiza zmiany pokrycia powierzchni terenu gminy Ochotnica Dolna - na podstawie uchwał zmian miejscowego planu zagospodarowania gminy (2006-2012)

	Wartość powierzchni (ha)				Różnice powierzchniowe po zmianach (ha)	
	Przed zmianami		Po zmianach			
Lasy	8,23	22,9%	3,29	9,1%	-4,94	60%
Grunty orne	22,58	62,8%	19,45	54,1%	-3,13	14%
Zabudowa mieszkaniowa	3,84	10,7%	8,19	22,8%	4,35	213%
Tereny usług publicznych	0,13	0,3%	3,17	8,8%	3,05	2533%
Drogi (+parkingi)	0,29	0,8%	0,86	2,4%	0,57	296%
Tereny zieleni	0,80	2,2%	0,46	1,3%	-0,34	43%
Inne	0,10	0,3%	0,55	1,5%	0,45	533%
SUMA	35,97	100%	35,97	100%		
					Wzrost	
					Spadek	

Wybór danych z mpzp

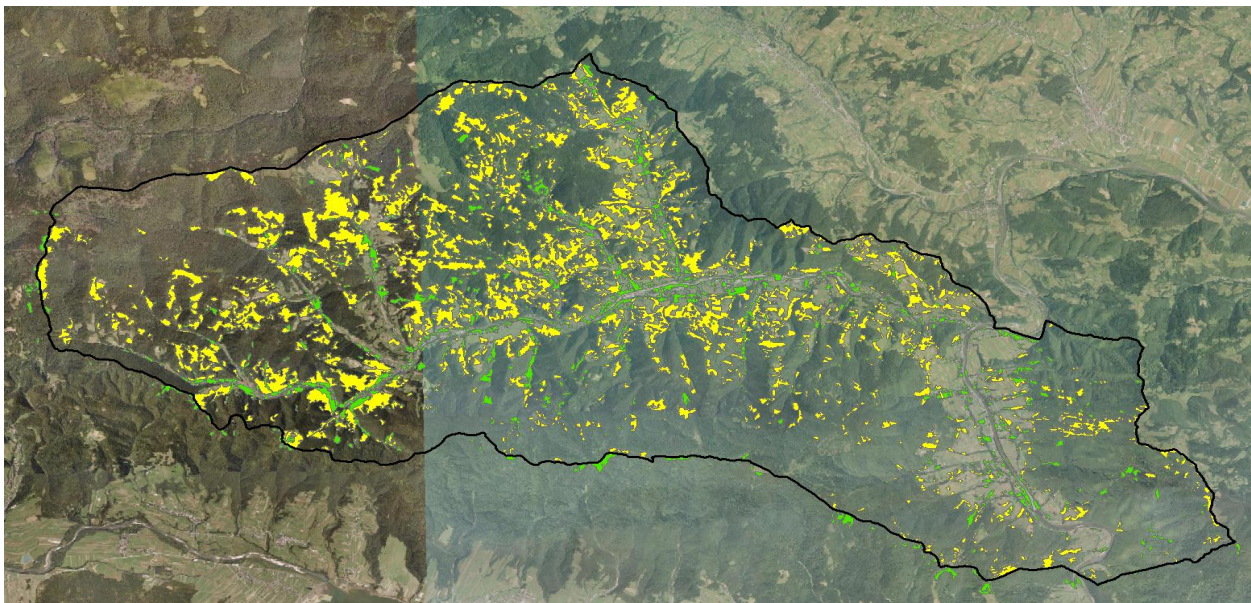
Wybór obszarów które w mpzp należą do klasy przeznaczenia ekologicznego systemu terenów otwartych

R – obszary upraw polowych i zieleni śródpolnej, łąk i pastwisk

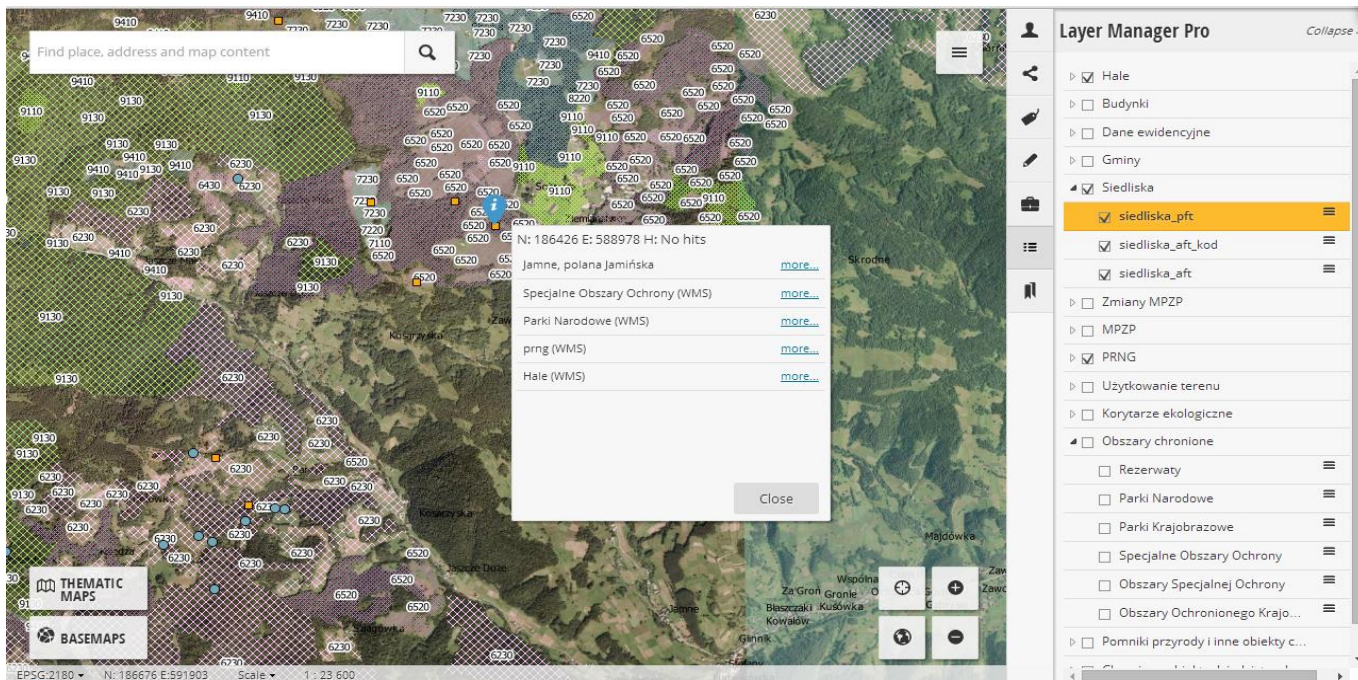
RŁG – tereny łągów i łąk górskich z zalesieniami

Analiza BDOT i MPZP

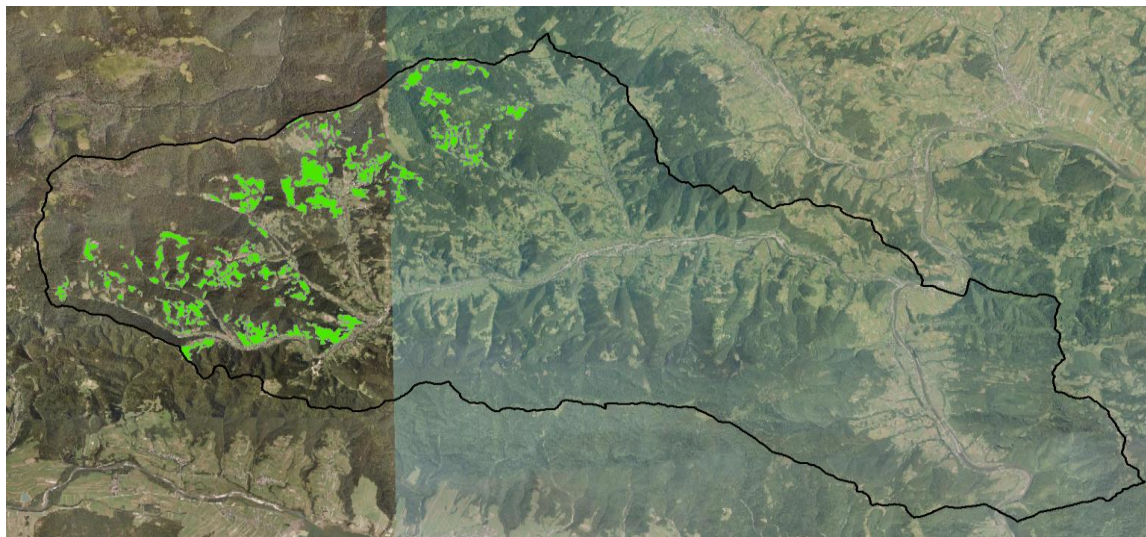
Szukamy terenów z roślinnością trawiastą i z przeznaczeniem terenu rolniczym (R)

Rozmieszczenie siedlisk

Uszczegółowienie danych na podstawie bazy siedlisk N2000

Przestrzenie wypasowe

Informacje o potencjalnych bacówkach

Find place, address and map content

N: 186742 E: 588238 H: No hits

Budynki gospodarcze poza obszarami z... [more...](#)

Hale (WMS) [more...](#)

Layer	bud_gosp_poza_zabudowa
Feature	16
gid	16
idIIP_BT_1	PL.PZGIK.BDOT10k.BUBDA.12.11.1057445
idIIP_BT_1	PL.PZGIK.283.BDOT10k
idIIP_BT_2	2013-01-01T00:00:00
czyObiektB	0
x_kod	BUBD18
x_skrKarto	

Close

THEMATIC MAPS

BASEMAPS

Dalsze analizy uwarunkowań dla pasterstwa

Gdzie istotnie mamy prawne możliwości rewitalizacji:

- uwarunkowania własnościowe,
- wystarczająca powierzchnia wypasu,
- łączność ekologiczna,

Które przestrzenie wypasowe mają potencjał społ.-ekonomiczny i biznesowy?

– turystyka, sprzedaż (odbiorca produktów).

Ocena występowania czynników blokujących pasterstwo

1. *Szukamy tego co blokuje rozwój przestrzeni wypasowych*

- *grodzenia;*
- *kwestie własności – potrzebne są stowarzyszenia dzierżawy*

Liczba zmian planu, powierzchnia terenu z przeznaczeniem pod zabudowę w gminie;

*Analiza zróżnicowania własności obszarów łąkowych
i pastwiskowych – potencjał tworzenia wspólnoty dzierżawców;*

Baza kompleksów wypasowych może stanowić element SUIKZP odnoszący się do uwarunkowań przyrodniczo-gospodarczych zagospodarowania przestrzennego

Wzmocnienie roli danych opisujących środowisko i użytkowanie terenu (w tym N2000 oraz BDOT – poza obszarami chronionymi) oraz Studium w określaniu obszarów o szczególnym znaczeniu dla ochrony różnorodności biologicznej

Projekt objęty Patronatem Honorowym:

Ministra Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

**Ministerstwo
Sportu i Turystyki**

Ministra Sportu i Turystyki

MINISTERSTWO
ŚRODOWISKA

Głównego
Konservatora Przyrody

Marszałka
Województwa
Podkarpackiego

Małopolska

Marszałka
Województwa
Małopolskiego

POLSKA
ORGANIZACJA
TURYSTYCZNA

Polskiej Organizacji
Turystycznej

Konwencji Karpackiej

Projekt objęty Patronatem Medialnym:

TVP Kraków

TVP Rzeszów

Polskie Radio
RZESZÓW

Polskiego Radia Rzeszów

Gazety Wyborczej Kraków

Lider projektu

Partnerzy

**UNIVERSITÉ
DE GENÈVE**

Dziękujemy za uwagę.
Zapraszamy ponownie.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ SZWAJCARIĘ W RAMACH SZWAJCARSKIEGO
PROGRAMU WSPÓŁPRACY Z NOWYMI KRAJAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

Sekretariat projektu:
Centrum UNEP/GRID-Warszawa
Ul. Sobieszyńska 8; 00-764 Warszawa
Tel.: 22 840 66 64; e-mail: sekretariat@karpatylacza.pl

Lider projektu

Partnerzy

